

SIAPREM

PODPORA K INTEGRACIJI INTERSEKCIONALNEGA PRISTOPA V
ANTIDISKRIMINACIJSKE PROGRAME ZA ROME, STAREJŠE IN MIGRANTE

Program Progress

Pregled kompleksnosti neenakosti intervjuvank

Prikaz kompleksnosti situacij intervjuvanih žensk v treh tabelah

V empirični raziskavi, v kateri smo izvedli 28 individualnih intervjujev, smo za lažje razumevanje in predstavitev kompleksnih situacij žensk, oblikovali tri tabele.

Tabela 1 je osnovna tabela, ki prikazuje tri skupine žensk, kot so opredeljene v projektu. Intervjuvanke smo razdelili v skupino starejših žensk, kar smo opredelili s starostjo od 55 let dalje, medtem ko se v skupino migrantk uvrščajo ženske z izkušnjo migracije. Skupina Rominj predstavlja skupino žensk, opredeljenih na podlagi etničnosti. Iz tabele je razvidno, da je v raziskavi sodelovalo 12 starejših žensk, 11 žensk z izkušnjo migracije in 6 romskih žensk.

Analiza intervjujev je pokazala, da kompleksne situacije žensk ne opredeljuje zgolj ena izmed kategorij, torej zgolj spol, starost, etničnost ali državljanski status, temveč prihaja do sovpadanja omenjenih kategorij. To prikazuje tabela 2, kjer prikažemo kompleksnost položaja s prepletanjem dveh kategorij, npr. starost in romskost, romskost in izkušnje z migracijami, starost in izkušnje z migracijami. Iz tabele je razvidno, da skoraj petino intervjuvanih žensk opredeljuje intersekcija dveh kategorij.

V nadaljevanju analize smo v skladu z intersekcionalnim pristopom ugotovili, da se vsaka od intervjuvank nahaja še v bistveno bolj kompleksni mreži intersekcij. Kompleksne situacije intervjuvanih žensk presegajo zgoraj navedene tri kategorije, kar prikazujemo v tabeli 3, v kateri smo zajeli naslednje kategorije in podkategorije: starost (opredeljena v starostnih razredih), kraj bivanja, delo in izobraževanje, izkušnje z migracijami, etničnost, državljanski status, zdravje, hendikep, telo (kot dejavnik, ki lahko vpliva na posamezičnin položaj), stan, samohranilstvo, nasilje v družini in razred. Razen kategorije razreda, ki je naša ocena glede na izobrazbo, bivanjske razmere in dohodek oz. delo, so se pri vse naštetih kategorijah intervjuvane ženske samoopredelile.

Tabela 1: Intervjuvane ženske glede na osnovne tri kategorije (etničnost, starost, izkušnje z migracijo)

kategorije	Rominje	starejše	migrantke
respondentke			
Ajša			
Alma			
Ana			
Angeline			
Anja			
Blaženka			
Cveta			
Danijela			
Ida			
Iza			
Jelika			
Jelka			
Jolanda			
Kasandra			
Katarina			
Levinja			
Lila			
Marija			
Milena 1			
Milena 2			
Nada			
Neva			
Olga			
Ruža			
Sanja			
Suzana			
Svetlana			
Učiteljica			
Urška			

Tabela 2: Sovpadanje kategorij romskosti, starosti in izkušenj z migracijo

kategorije	romskost	starost	migracije
respondentke			
Ajša			
Alma			
Ana			
Angeline			
Anja			
Blaženka			
Cveta			
Danijela			
Ida			
Iza			
Jelika			
Jelka			
Jolanda			
Kasandra			
Katarina			
Levinja			
Lila			
Marija			
Milena1			
Milena2			
Nada			
Neva			
Olga			
Ruža			
Sanja			
Suzana			
Svetlana			
Učiteljica			
Urška			

Tabela 3: Kompleksnost položaja in sovpadanje raznolikih kategorij

Kategorije	Starost								Kraj bivanja		Delo							Etničnost										Državljanjski status	Zdravje	Hendikep	Telo	Stan				Samohranilstvo	Nasilje v družini	*Razred																																										
	do 20	od 21 do 30	od 31 do 40	od 41 do 50	od 51 do 60	od 61 do 70	od 71 do 80	od 81 do 90	urbano	ruralno	zaposlena	samozaposlena	brezposlena	upokojena	šolanje in dodatno izobrazbo	Izkušnje z migracijami	slovenska	bosanska	bošnjaška	srbska	romska	albanska	slovaška	slovanska	gambijska	jamajška	kitajska	slovensko	bosansko	kosovsko	srbsko	slovaško	drugo	jamajško	gambijsko	zdrava	se zdravi			poročena	partnerska zveza	razvezana	vdova	samska			srednji	nižji	srednji	nižji																														
respondentke																																																																																
Ajša		■							■	■		■		■		■									■											■																																												
Alma									■	■		■				■			■																																																													
Ana									■	■		■				■																																																																
Angeline									■	■		■		■		■																																																																
Anja									■	■		■				■																																																																
Blaženka	■								■	■		■				■																																																																
Cveta									■	■		■				■																																																																
Danijela									■	■		■				■																																																																
Ida									■	■		■				■																																																																
Iza									■	■		■				■																																																																
Jelika									■	■		■				■																																																																
Jelka									■	■		■				■																																																																
Jolanda									■	■		■				■																																																																
Kasandra									■	■		■				■																																																																
Katarina									■	■		■				■																																																																
Levinja									■	■		■				■																																																																
Lila									■	■		■				■																																																																
Marija									■	■		■				■																																																																
Milena 1									■	■		■				■																																																																
Milena 2									■	■		■				■																																																																
Nada									■	■		■				■																																																																
Neva									■	■		■				■																																																																
Olga									■	■		■				■																																																																
Ruža									■	■		■				■																																																																
Sanja									■	■		■				■																																																																
Suzana									■	■		■				■																																																																
Svetlana									■	■		■				■																																																																
Učiteljica									■	■		■				■																																																																
Urška									■	■		■				■																																																																

*Razred je naša ocena, ki smo jo postavili izhajajoč iz treh kategorij: izobrazba, dohodek in bivanjske razmere. Kategorija razreda ni istega tipa kot ostale kategorije, kjer so se respondentke samo-opredelile.

Študije primerov: intersekcije spola, etničnosti/rase, razreda, državljanstva in starosti v perspektivi trga dela, družinskega življenja in skrbstvenega dela

Alma

Almina opredelitev lastne ženskosti je že v izhodišču temeljila na intersekciji z etničnostjo, emigracijo in visoko izobrazbo. Kot pravi, je za tradicionalno bosansko kulturo značilno, da žene ostajajo omejene na dom, se ne zaposlujejo in imajo podrejen položaj. Ker sama na tak položaj ne pristaja, jo bil njen upor tradicionalni vloge ženske v bosanski kulturi tudi eden od razlogov za emigracijo. Emigracijo je opredelila kot njen »projekt ženske emancipacije«. Namesto vdanosti družbenim omejitvam, je Alma delovala uporno in v smeri samoopolnomočenja v njeni nestereotipni ženskosti, njena strategija pri tem pa je bila emigracija na podlagi združitve družine, saj je bil njen partner delavec z delovno vizo v Sloveniji. Kljub temu ji bošnjaška etnična pripadnost in dejstvo, da je lahko ohranila bosansko državljanstvo, veliko pomenita. Želi ostati bošnjakinja, vendar ne želi živeti življenja tradicionalne bošnjaške ženske in se spopadati z omejitvami tradicionalne ženske vloge v bošnjaški družbi. Vendar, ko je v Sloveniji iskala zaposlitev, se je prav tako morala soočiti s predsodki delodajalcev o tradicionalni bošnjaški kulturi in vlogi ženske v njej, ki konstruirajo bošnjakinje kot ženske z veliko otroki, ki so pogosto odsotne z dela in ki slej ko prej zaradi otrok tudi ostanejo doma. Zato so bile njene možnosti na trgu dela omejene. Hkrati s predsodki delodajalcev o bošnjaških ženskah, je njene možnosti na trgu dela omejevalo njeno zdravstveno stanje (kronična bolezen). Po drugi strani, pa je imela Alma kljub več osebnim okoliščinam (ženska bošnjakinja migrantka z negotovim pravnim statusom kronična bolnica), ki so jo postavljale v položaj kompleksne neenakosti, tudi močne pozicije, ki so ji v specifični situaciji omogočile dober izhod iz težavne situacije. Njena visoka izobrazba, znanje jezikov in izkušnja z migracijami so ji namreč omogočili zaposlitev za določen v nevladni organizaciji, ki deluje na področju migracij.

Almina zgodba pokaže na učinke delovanja družbenih konstruktov etnicizirane ženskosti tako na ravni subjektivne identitete kot tudi na družbeni ravni soočanja z institucijami in praksami vsakdanjega življenja (kot sta npr. družina in delo). Na obeh ravneh je izid lahko upor, opolnomočenje in emancipatorni boj ali ponotranjenje družbenih predsodkov in vdanost v obstoječe stanje. Predvsem pa Almina zgodba kaže na prepletanje in součinkovanje mnogoterih dimenzij družbenega razlikovanja, ki delujejo tudi na izide na trgu dela, hkrati pa izpostavi vidik kompetenc, ki jih oseba, ki se nahaja v položaju kompleksnih neenakosti vedno ima, namesto vidika deficitov in viktimizacije.

Ajša

Ajša, ki je emigrirala v Slovenijo, ker se je zaljubila v Slovenca in sta se odločila za skupno življenje v Sloveniji, je v Gambiji zaključila študij marketinga. Njena izobrazba ji v Sloveniji niso priznali, zato je zaključila izobraževanje za frizerko in nekaj časa delala kot frizerka pri različnih delodajalcih. Kot frizerka je bila med strankami zelo cenjena zaradi svoje spretnosti delanja kitk. Na trgu dela je doživljala diskriminacijo s strani delodajalcev in delodajalk, saj so ji izplačevali nižje plačilo za delo, kot je bilo prvotno dogovorjeno, ali ji sploh niso plačali dodatnega dela, vedno pa so jo odpustili po izteku pogodbe za določen čas 6 mesecev, v katerem ji je socialne prispevke plačevala država. Tako je bila odpuščena tudi tik pred nastopom porodniškega dopusta. V času intervjuja je Ajša, ki je bila pred iztekom porodniške, že intenzivno iskala delo, vpisala je tudi univerzitetni študij, ki ga namerava opravljati ob službi in skrbi za dva majhna otroke. Ajšin položaj na trgu dela je težak in negotov, zaradi sovpadanja njene imigrantskega izkušnje, zaradi katere ji ni priznana izobrazba in je v Sloveniji tako rekoč obravnavana kot brez poklica, in zaradi z njeno ženskostjo determinirane vloge ključne skrbnice dveh majhnih otrok. Mož je namreč zaradi dela veliko odsoten in se ne vključuje v družinsko delo. Vendar pa se Ajša čuti dovolj sposobno in močno, da se samostojno in proaktivno spopade s svojim položajem kompleksne neenakosti na trgu dela in si na njem izbori svoje mesto. Tisto, kar Ajšino situacijo dodatno zakomplicira, in kjer se resnično

počuti nemočno, je še ena dodatna dimenzija družbenih neenakosti, s katero se mora spopadati, in to je rasa. Ajša je temnopolta (s to oznako ne opisujemo njene »biološke« pigmentacije kože, pač pa ideološki konstrukt označevanja osebe kot »temnopolte«) in v Sloveniji se na vsakem koraku srečuje z latentnim in odkritim rasizmom, s povsem neustreznimi konstrukti o rasi in o Afriki, ki prevladujejo v slovenskem okolju, najbolj pa jo prizadene rasizem, ki ga doživljajo njeni otroci v vrtcu. Kot pravi, je zaradi izkušenj z rasizmom slovenske družbe zbolela za depresijo in se aktivno zdravila dve leti.

Ajšina zgodba tako pokaže na pomen natančne definicije problema, ki nikakor ne more biti avtomatična, pač pa more slediti kompleksnosti vsakokratne individualne situacije. Čeprav je Ajša migrantka, ki je prišla v Slovenijo na podlagi združitve družine, integracija na trg dela in znanje jezika nista njena ključna problema, kot to izpostavi strateško kategoriziranje, ki homogenizira izkušnje migrantk, da bi jih razločilo od bodisi od izkušenj moških migrantov bodisi od izkušenj žensk na splošno. Ključna podpora, ki jo Ajša kot temnopolta ženska migrantka z visoko izobrazbo potrebuje v Sloveniji, in od katere je odvisna tudi njena integracija na trg dela in v izobraževanje, je sistematično opolnomočenje pri spopadanju z rasizmom v okolju in vzpostavljanju socialne mreže, ki ne bi bila rasistična. Hkrati pa Ajšina situacija razkrije dominacijo večinske belske družbe nad pripadnico rasne manjšine, ki se udejanja v vsakdanjem vseprisotnem simbolnem in dejanskem nasilju. Zato je bistveno prepoznanje lokacije problema – Ajša se, ker se nahaja na družbeni lokaciji, ki ni deležna nikakršne družbene moči, spopada s posledicami rasizma, ki pa v resnici ni njen problem, pač pa je problem slovenske družbe, ki pa ji kot dominantni pripada vsa družbena moč.

Suzana

Suzana je stara 55 let, brezposelna in po kategorijah, ki jih uporablja Zavod RS za zaposlovanje, spada v skupino t.i. težko zaposljivih starejših žensk. Njene možnosti na trgu dela so omejene z njeno starostjo in zdravstvenim stanjem - poklicno boleznijo, o kateri pa ne želi govoriti, izpostavi pa občasne depresije. Podjetje, v katerem je delala v hladilnici in za to prejela mesečni dohodek v višini 590 – 600 EUR, je propadlo po dveletni krizi, v kateri so delavcem in delavkam podaljševali šestmesečne pogodbe za določen čas. Suzana je ostala brez službe, odpravnine in v podjetje vloženi delnici. Za nekaj časa je dobila delo preko javnih del, kjer pa zaslužek ni omogočal preživetja in je bil, kot pravi, tudi diskriminatoren. Redno zaposleni so namreč za isto delo dobivali bistveno višji dohodek kot zaposleni preko javnih del. Zato je poiskala drugo delo, delo čistilke, pri zasebniku, kjer je sicer lahko zaslužila plačo, ki ji je omogočala preživetje, vendar je kljub svojim letom morala delati v treh osemurnih izmenah. To zaposlitev je morala prekiniti, ker je resno zbolela. Suzana je izpostavila povsem neustrezno obravnavo starejših na trgu dela in neprilaganje delovnih pogojev življenjskemu poteku delavca ali delavke.

Suzanina zgodba priča o tem, da se tudi pripadniki in pripadnice etnično in ekonomsko večinske skupine (Slovenka, srednji razred ocenjen na podlagi so-lastništva nepremičnine) znajdejo v situaciji kompleksnih neenakosti; da to nikakor ni samo lastnost »drugih«, »priseljencev«, »marginalcev«, »revnih« ipd., pač pa so neenakosti bistveno bolj široko razpršene po družbi. Kaže tudi na dinamičnost in spremenljivost socialnih lokacij tekom življenjskega poteka. Dominantni konstrukti starosti in zdravstvenega stanja v starosti, ki temeljijo na optimističnih posplošenih statističnih podatkih o daljšanju življenjske dobe in izboljševanju zdravstvenega stanja celotne populacije, motivirani pa so z ekonomskimi razlogi financiranja staranja populacije, namreč izključujejo specifične situacije, kakršna je Suzanina. Po tem, ko je večji del svoje delovne dobe preživela kot delavka v hladilnici, in ob tem poskrbela za tri otroke, je v letih pred sedaj veljavno možnostjo upokojitve ostala brez zaposlitve, s poklicno boleznijo in minimalno možnostjo, da najde novo delo, takšno, ki ga bo zmogla. Njena situacija ni nikakršna izjema ali posebnost, pač pa prej »normalen« izid, rezultat strukturnih značilnosti trga dela, ki ni prilagojen staranju zaposlenih, ki ne poskrbi dovolj za varstvo pri delu, ki izčrpava delavce in delavke z nadobremenjevanjem, in delitve dela v družini, kjer večji del skrbstvenega dela prevzema ženska.

Cveta

Cveta je pri svojih 59 letih še zaposlena, čeprav bi se glede na delovno dobo že lahko upokojila. Vendar poskuša ostati delovno aktivna, kolikor bo le zmogla, ker jo skrbi, kako se bo sicer preživljala z nizko pokojnino, kako bo vzdrževala stanovanjske stroške, kako si bo plačala domsko oskrbo, ko jo bo potrebovala, da ne bi bila na stara leta finančno odvisna od otrok ipd. Cveta je ena redkih intervjuvank, ki svoje ženskosti ne definira z materinstvom kot njeno temeljno dimenzijo, pač pa z ustvarjalnostjo in ustvarjalnim delom. Je visoko izobražena in že v mladosti se je uveljavila na vodilnem delovnem mestu na »moškem« področju, na področju gradbeništva. Delala je veliko, intenzivno, v delu je uživala in napredovala, ob tem skrbela za dva majhna otroka, eden izmed njiju je bil otrok s posebnimi potrebami. Vse pa se je spremenilo, ko je postala vdova in posledično mati samohranilka. Dohodki od njenega dela niso bili zanesljivi, šlo je za projektno delo, in niso zagotavljali samohranilski družini zadostne socialne varnosti. Zato se je Cveta odrekla zaposlitvi, v kateri je lahko bila ustvarjalna in je uživala, in si je našla zanesljivo, vendar rutinsko in neustvarjalno delo v državni upravi, ki je bilo povrh vsega še bistveno pod ravni njene izobrazbe in izkušenj, vendar je dolgoročno zagotavljalo red in stabilen dohodek. In v tem delu še vztraja.

V tej zgodbi je potrebno problematizirati normativno pozicijo nuklearne družine, ki jo sestavljata moški in ženska ter otroci. Vsako odstopanje od te norme, vsaka »drugačna« družina, kot je npr. samohranilska, se v tako strukturirani družbi neizogibno znajde v težavah. In eden od zelo verjetnih problemov, s katerim se sooči samohranilska družina, je finančni problem. Cveta je glede na svojo ugodno družbeno lokacijo, ki jo določajo njena visoka izobrazba in poklicna usposobljenost, večinska etničnost in dober ekonomski položaj, ko je postala samohranilka, te težave uspešno premagovala. Cena, ki jo je morala plačati za to, pa je bila visoka – odreči se je morala svoji karieri, ki ji je pomenila zelo veliko.

Levinja

O izvrženost starejših žensk s slabim zdravstvenim stanjem in izven normativne nuklearne družine iz sistema, v katerem je za socialno vključenost neizogibna participacija na trgu dela, priča tudi situacija Levinje. Levinja je na podlagi združitve družine prišla v Slovenijo l. 1994 iz Hrvaške, kamor sta se z možem, slovenskim oficirjem v nekdanji JLA, že pred tem preselila iz Srbije. Dokler je bila poročena in zaposlena, mlada in zdrava, se je lahko brez večjih težav vključila v slovensko družbo. Čeprav ji njenega poklica, profesorica srbo-hrvaščine, v Sloveniji niso nikoli priznali. Tudi izven dela je bila aktivna, organizirala je razstave, dobivala priznanja skupnosti, v kateri je delovala. Ko pa se je zaradi moževega alkoholizma in nasilja ločila in postala samohranilka dveh otrok, kasneje tudi resno zbolela in pred tremi leti izgubila še zaposlitev, se je znašla v situaciji kompleksne neenakosti, s katero se spopada predvsem s pomočjo neformalne ekonomije. Pri 59-ih letih, z izredno slabim zdravstvenim stanjem, s podnajemniškim stanovanjem upokojskega socialnega sklada, za katerega ji podaljšujejo pogodbo vsaki dve leti, in z dvema študirajočima otrokoma, dobiva socialno pomoč v višini 367 EUR. Občasno jo na Zavodu za zaposlovanje vključijo v javna dela na področju socialnega varstva. Dohodki se takrat bistveno ne dvignejo. Kot je izpostavila sama, bi ji status upokojenke in možnost stalnosti najema stanovanja lahko bistveno olajšala situacijo. Vendar ne enega ne drugega ne more pridobiti. Kljub izredno slabemu zdravstvenemu stanju jo zavrača tudi invalidska komisija. Kljub visoki izobrazbi in trem poklicem (profesorica srbo-hrvaščine, knjižničarka in socialna oskrbovalka) dela ne more dobiti, in formalno gledano, zaradi težav z zdravjem, tudi, če bi delo našla, ne bi opravila zdravniškega pregleda. V Sloveniji vse bolj preganjana neformalna oz. siva ekonomija ji, hkrati s tem, da jo še dodatno marginalizira s kriminalizacijo njenega dela, predstavlja opolnomočenje in delni izhod iz situacije kompleksnih neenakosti, v kateri je sistem socialne varnosti za starejšo, bolno, brezposelno, samsko, priseljeno žensko, ki na trgu dela ni več »učinkovita«, zaledja v nuklearni družini pa kot razvezana, samohranilka in migrantka nima, v veliki meri odpovedal.

Jelika

Vendar slabo zdravstveno stanje ni zgolj posledica staranja, pač pa tudi socialnega položaja in situacij kompleksnih neenakosti, ki zaradi vsakodnevnih eksistenčnih skrbi povzročajo npr. duševne stiske, visok pritisk in težave s srcem, s čimer se pri svojih 38-ih letih sooča Jelika, ki je zaradi preganjanja Romov na Kosovem z družino prebegla v Slovenijo l. 1999. Vseh 12 let si z možem prizadevata pridobiti državljanstvo, do tega cilja, ki bi bistveno vplival na njun položaj, pa jima manjka samo še izpit iz slovenščine, ki ga nikakor ne moreta uspešno opraviti. Mož ne more najti dela, Jelika pa je za 4 ure invalidsko upokojena, za polivični delovni čas pa zaposlena preko javnih del. Ob najemni 300 EUR mesečno za najemniško stanovanje (lastnik pa včasih nenapovedano zahteva večmesečni predujem, sicer bo stanovanje oddal komu drugemu) in vzdrževanju dveh šoloobveznih otrok, Jeliki kot edini hraniteljici družine ne preostane drugega kot dodatno delo v neformalni ekonomiji. Jelika, ki kljub slabemu zdravju poprime za vsako delo, in je edina hraniteljica družine, odstopa od prevladujočih stereotipov, ki romske ženske konstruirajo kot neaktivne na trgu dela in kulturno omejene na tradicionalne ženske vloge matere in gospodinje. Ena izmed glavnih prioritet v tej družini je šolanje otrok in najstarejša hči, ki živi v Nemčiji, je končala srednjo zdravstveno šolo. Za mlajši hčeri starša upata na eksogamno možitev, bodisi s Slovencem, bodisi z Nemcem, vendar šele po tem, ko bosta končali šolanje. Družina ima dobre odnose s sosedi in razvito mrežo medsosedske pomoči. Vendar, kot pravijo, se etnično opredeljujejo kot Albanci in ne kot Romi. Dominanten diskurz, ki Rome kulturalizira kot tradicionalne in povsem »druge«, ključni označevalci v tem diskurzu pa so pripisane lastnosti kot so izogibanje delu, zanemarjanje obveznosti pošiljanja otrok v šole, tradicionalna vloga žensk, endogamno poročanje, konflikti z večinskim prebivalstvom ipd., lahko bolj kot definicija realnih problemov, služi kot legitimizacija obstoječega položaja kompleksnih neenakosti, v katerih se Romi v Sloveniji nahajajo. Zgodba Jelikine družine pa pokaže, da so se kot Romi dejansko asimilirali v slovensko družbo (hčeri, ki sta rojeni v Sloveniji, govorita samo Slovensko, starša ju ravno zaradi razlogov uspešne asimilacije nista učila niti albanskega niti romskega jezika), vendar to ni rešilo njihovih problemov. Spet je treba izpostaviti, da tudi v tej zgodbi nista Jelika in njena družina tisti, ki ustvarjata problem. Družina se zgolj soočajo s posledicami, problem pa ustvarja sistem s svojimi mehanizmi ohranjanja obstoječih družbenih razmerij moči. Namreč, tečaj slovenskega jezika, ki ga Jelika in njen mož že več let neuspešno opravljata, da bi dobila državljanstvo, ki bi jima omogočilo pridobitev neprofitnega stanovanja, posledično manj finančnih skrbi, ki Jeliki uničujejo zdravje, in z boljšim zdravjem večjo možnost kvalitetnejše zaposlitve, deluje kot stražar (*angl. »gatekeeper«*), ki tistim osebam, ki nameravajo živeti v Sloveniji, to omogoča ali ne omogoča glede na njihove zaželene ali nezaželene družbene lokacije.

Vse zgodbe naših intervjuvank, čeprav zelo različne v svojih socialnih lokacijah, na katere se vežejo njihovi akutni ali dolgotrajni problemi, imajo dve bistveni skupni lastnosti, na katerih je tudi poudarek perspektive kompleksnih neenakosti. Poleg tega, da je njihova situacija vedno rezultat součinkovanja več različnih dimenzij družbenega razlikovanja (spola, etničnosti/rase, starosti, zdravstvenega stanja, izobrazbe, državljanstva v različnih kombinacijah), je hkrati tudi vedno posledica strukturnih neenakosti v družbenih razmerjih moči.